

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR**

AHMET ALİ AKİ VE AKİ DEMİR SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/22230

Karar Tarihi : 28/5/2025

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Metin KIRATLI
Raportör : Kamber Ozan TUTAL
Başvurucular : 1. Ahmet Ali AKİ
2. Aki Demir Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Vekili : Av. Asil TÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, icra takibi sırasında tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye irat kaydedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Alacaklı Z.G. 23/5/2014 tarihinde başvuru alacaklı aleyhine 200.000 TL asıl alacak, 68.998,61 TL faiz alacağı, 300 TL vekâlet ücreti ve 70,50 TL ihtiyati haciz masrafı olmak üzere toplam 269.369,11 TL'nin tahsili amacıyla Aliğa İcra Dairesinde (İcra Dairesi) kambyo senetlerine mahsus haciz yoluna dayalı icra takibi başlatmıştır.

3. Başvurucular 9/12/2014 tarihinde borçlu olmadığını belirterek alacaklı Z.G.ye karşı menfi tespit davası açmıştır. Başvurucular ayrıca ileride davayı kazanmaları hâlinde İcra Dairesindeki takip dosyasına yatırılacakları parayı geri alamama ihtimali bulunması nedeniyle paranın Z.G.ye ödenmemesi için 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 72. maddesi uyarınca ihtiyati tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

4. Davaya bakan Aliğa 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 25/12/2014 tarihinde %15 oranında teminatın yatırılması karşılığında paranın davalıya ödenmemesine yönelik tedbir kararı vermiştir. Başvurucular 26/12/2014 tarihinde teminat bedeli olarak 30.000 TL yatırmıştır. İcra Dairesi yatırılan paranın alacaklıya ödenmesini tedbiren durdurmuş ve başvuru Ahmet Ali Aki'ye ait mal varlığı üzerindeki hacizleri kaldırmıştır.

5. Başvurucular 29/12/2014 tarihinde icra dosyasına 329.193,04 TL yatırmıştır.

6. Başvurucular; icra dosyasına yatırdıkları paranın alacaklıya ödenmemesine yönelik olarak verilen tedbir kararı sonunda yargılama sürecinde işleyecek faizin farkında olduklarını, bu nedenle söz konusu blokeli paranın günlük faiz ile değerlendirilmesi gerektiğini belirterek yatırdıkları paranın nemalandırılmasını İcra Dairesinden 27/12/2014 tarihinde talep etmiştir. İcra Dairesi 30/12/2014 tarihinde emanet hesabında bulunan 329.193,04 TL'nin mevduata uygulanan en yüksek faiz oranında nemalandırılmasına karar vermiştir.

7. Menfi tespit davasına bakan Aliğa 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 12/5/2015 tarihinde görevsizlik kararı vermiştir. Görevsizlik kararı sonrasında yargılamaya devam eden Karşıyaka Asliye Ticaret Mahkemesi 20/6/2017 tarihinde başvurucuların borçlu olmadıkları iddiasını ispatlayamadıkları gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Asliye Ticaret Mahkemesi ayrıca 25/12/2014 tarihli tedbir kararının kaldırılmasına hükmetmiştir. Karar üzerine 26/7/2017 tarihinde alacaklıya icra dosyasından 343.511,39 TL (kesintiler sonrası 313.369,88 TL olarak) ödenmiştir.

8. Başvurucular 8/9/2017 tarihinde bakiye borç varsa bunun hesabının yapılmasını ve artan 48.190,80 TL'nin masraflar düşüldükten sonra iadesini İcra Dairesinden talep etmiştir.

9. İcra Dairesi 13/9/2017 tarihinde artan paranın iadesi talebini reddetmiştir. İcra Dairesi, icra dosyasına yatırılan ve tedbir kararı gereğince alacaklıya ödenmeyen paranın nemalandırıldığını ve nema geliri olarak 48.140,80 TL elde edildiğini açıklamıştır. 2004 sayılı Kanun uyarınca ihalenin feshine ilişkin süreçte nemalandırılan paradan elde edilen gelirin hak sahibine ödeneceğini, bu durum dışında teminatın nemalandırılacağına dair kanuni bir düzenleme olmamasına rağmen söz konusu paranın nemalandırıldığını kaydetmiştir. İcra Dairesi, nemalandırma sonucu elde edilen gelirin Hazineye ait olacağını belirtmiştir.

10. Başvurucular 27/9/2017 tarihinde İcra Dairesi işlemi şikâyet etmiştir. Dava dilekçesinde; menfi tespit davası sonuçlanıncaya kadar icra dosyasına yatırılan 329.193,04 TL'nin tarafların zarar görmemesi için nemalandırıldığını, söz konusu parayı taşınmaz malları üzerindeki hacizlerin kaldırılması için yatırdıklarını ve menfi tespit davasının reddedilmesi üzerine 343.511,39 TL'nin alacaklıya ödendiğini açıklamıştır. İcra Dairesinin 343.511,39 TL için işleyen 48.140,80 TL faizi alacaklıya ödemeyip Hazineye irat kaydettiği gibi aleyhlerine yaklaşık 50.000 TL faiz borcu hesabı yaptığını belirtmiştir. Başvurucular; tarafların ilerleyen süreçte zarar görmemesi için paranın nemalandırıldığını, Hazinesin dosyanın taraflarından biri olmadığını kaydetmiştir. Anaparaya bağlı bir nema olan faizin alacaklı hak ettiği takdirde alacaklıya, borçlu hak ettiği takdirde ise borçluya ait olduğunu, nema gelirinin ancak dosyanın taraflarından birinin hak ettiğini, Hazineye ait olmayan paradan elde edilen faiz gelirinin Hazineye gelir olarak kaydedilemeyeceğini belirtmiştir. Başvurucular, nemalandırılan paranın hak ettiği kadarıyla alacaklıya ödenmesi ve artarsa menfaat sahibi olan borçluya iade edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

11. Yargılamada davalı sıfatıyla yer alan alacaklı Z.G. de anaparanın ferîsi niteliğinde olan nema gelirinin kendisine ödenmesini talep etmiştir.

12. Aliğa İcra Hukuk Mahkemesi 22/12/2017 tarihinde davayı reddetmiş; kararın gerekçesinde 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin beşinci fıkrası dışında nemalandırmaya ilişkin bir düzenleme olmadığından icra dosyasına depo edilen paradan elde edilen paranın Hazineye ait olduğunu belirtmiştir.

13. Başvurucular, dava dilekçesindeki iddiaları kapsamında istinaf başvurusunda bulunmuştur. İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi 4/2/2019 tarihinde istinaf başvurusunu esastan reddetmiş; kararda taşınmazlar üzerindeki haczin kaldırılması için icra dosyasına depo edilen paranın nemalandırıldığını, kanuni dayanağı olmayan söz konusu işlemde elde edilen nemanın Hazineye ait olacağını açıklamıştır.

14. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 18/3/2020 tarihinde başvuruclarının temyiz itirazlarını reddederek kararı onamıştır.

15. Başvurucular, nihai hükmü 2/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 10/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucular, icra dosyasına yatırdıkları paranın nemalandırılması sonucu elde edilen nemanın zarara uğramamaları için kendilerine veya alacaklıya ödenmesi gerekirken icra dosyasının tarafı olmayan Hazineye gelir kaydedildiğini belirtmiştir. İcra Dairesine yatırdıkları paranın kendilerine ait olduğunu, bu paranın nemasının da zarara uğramamaları için alacaklıya ödenmesi gerektiğini iddia etmiş; bu gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde satış bedelinin nemalandırılması hâlinde faiz gelirinin alacaklıya ödenmesinin yasal dayanağının bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

18. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

19. Başvurucular, nihai hükmü 2/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 10/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun ile COVID-19 pandemisi nedeniyle yargı alanındaki süreler 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar durduğundan başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.*" denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvuruclarının Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumu değerlendirilmelidir (*Cemile Ünlü* [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoglu* [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Mülkiyet hakkı, özel hukukta veya idari yargıda kabul edilen mülkiyet hakkı kavramlarından farklı bir anlam ve kapsama sahip olup bu alanlarda kabul edilen mülkiyet hakkı, yasal

düzenlemeler ile yargı içtihatlarından bağımsız olarak özerk bir yorum ile ele alınmalıdır (Hüseyin Remzi Polge [2. B.], B. No: 2013/2166, 25/6/2015, § 31; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, § 51).

21. Somut olayda aleyhlerine başlatılan icra takibi kapsamında başvuruçuların icra dosyasına para yatırdıkları kaydedilmelidir. Söz konusu paranın menfi tespit davasına ilişkin yargılama sürecinde nemalandırıldığı ve yine bu süreçte alacaklının takibe konu alacağı için de faiz işlemeye devam ettiği görülmüştür. Menfi tespit davasının reddedilmesi sonucunda alacaklıya asıl alacağa işlemiş faiziyle birlikte ödeme yapıldığı, ödeme sonrasında da icra takip dosyasında bir miktar paranın kaldığı anlaşılmıştır. Buna göre başvuruçuların icra dosyasına yatırdıkları paranın nemalandırılması sonucunda elde edilen nema gelirin alacaklıya yapılacak ödemeden mahsup edilmesi hâlinde başvuruçuların mal varlığından daha az miktarda paranın çıkacağı açıktır. Dolayısıyla başvuruya konu olayda nema bedeli yönünden başvuruçuların Anayasa'nın 35. maddesi anlamında maddi menfaatinin bulunduğu kabul edilmelidir (alacağın tahsili amacıyla başvuru aleyhine başlatılan icra takibinde taşınmazın satışından elde edilen bedelin yaklaşık dokuz yıl süren sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecinde nemalandırılmamış olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin karar için bkz. İsmail Sarıtaş [2. B.], B. No: 2017/21889, 28/1/2020).

22. Anayasa Mahkemesi, icra iflas dairelerinin borçlulardan tahsil ettiği paranın durumunu incelediği *Fatma Yıldırım* ([1. B.], B. No: 2014/6577, 16/2/2017) kararında borçludan tahsil edilen bedelin alacaklıya ödendiği ana kadar borçlunun veya alacaklının para üzerinde tasarrufta bulunma, parayı kullanma veya paranın değerinin enflasyon karşısında aşınmasını önleyici tedbirler alma imkânı olmadığına dikkat çekmiştir. Borçludan tahsil edilen bedelin bu süreçte henüz icra müdürlüğünün kontrolü altında olduğunu, dolayısıyla bu paranın enflasyon karşısında kıymet yitirmesini önleyebilecek olanın da para üzerinde tasarrufta bulunma kudretini elinde bulunduran icra dairesi olduğunu belirtmiş; tahsil edilen paranın alım gücünü kaybetmesini engellemenin yolunun da bunun nemalandırılması olduğunu ifade etmiştir (*Fatma Yıldırım*, §§ 60, 61). Anayasa Mahkemesi sonuç olarak cebri icra organlarının tahsil ettiği parayı bir mevduat hesabına yatırılması biçiminde alacağı basit bir tedbirle icra sürecinin hızlı işlememesinin borçlu üzerinde oluşturduğu olumsuz etkileri asgari seviyeye indirememesinin mülkiyet hakkının devlete yüklediği koruma pozitif yükümlülüğünün ihlali sonucunu doğurduğunu kabul etmiştir (*Fatma Yıldırım*, §§ 60-63).

23. Anayasa Mahkemesi 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrasının iptali talebi hakkındaki norm denetimi kararında, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunu tespit etmiş; hükmün iptaline karar vermiştir. Kararda, borçludan tahsil edilen paranın enflasyon karşısında değer yitirmesini önlemeye yönelik bir tedbir olarak vadeli mevduat hesabına yatırılması neticesinde elde edilen nemanın Hazineye irat kaydedilmesinin karşılıksız yararlanma hükmünde olduğunu ve herhangi bir haklı temelini bulunmadığını vurgulamıştır. Kararda ifade edildiği üzere devletin zorlayıcı nedenler olmaksızın özel bir kişinin mal varlığından karşılıksız yararlanması düşünülemez. Devletin sunduğu yargı ve takip hizmetleri karşılığında zaten harç alınmakta, ayrıca yapılan yargılama ve takip giderleri de ilgili taraflardan tahsil edilmektedir. Bu durumda bankaya yatırılan paranın nemasının Hazineye irat kaydedilmesinin sunulan yargı ve takip hizmetlerinin giderinin kısmen ilgililere yükletilmesi amacı taşıdığı da söylenemez. Kararda netice itibarıyla icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal

açından meşru bir amaca dayanmadığı belirtilmiş ve itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 13. ve 35. maddeleri aykırı olduğundan iptaline hükmedilmiştir (AYM, E.2023/48, K.2023/72, 5/4/2023, § 19).

24. *Muharrem Pınarbaşı* ([1. B.], B. No: 2020/91, 4/10/2023) kararına konu olayda ise icra dosyasına borçlu tarafından yatırılan paranın bankada nemalandırılması sonucu elde edilen faiz geliri 492 sayılı Kanun'un 36. maddesi uyarınca Hazineye aktarılmıştır. Anayasa Mahkemesi, yoruma açık olmayan ve borçludan tahsil edilen bedelin nemasının Hazineye intikalini öngören bu hükmün Anayasa'nın 35. maddesine aykırı olduğunun tespit edildiğini ve hükmün iptaline karar verildiğini belirtmiştir. İptal kararında icra iflas dairelerine tevdi edilen ve özel hukuk kişilerine ait olan paraların nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin anayasal açıdan meşru bir amaca dayanmadığı açıklanmıştır (*Muharrem Pınarbaşı*, § 43). Sonuç olarak ise borçludan tahsil edilen paranın nemasının Hazineye intikal ettirilmesinin meşru bir amacı olmadığından bu durumun Anayasa'nın 35. maddesini ihlal ettiğine karar verilmiştir (*Muharrem Pınarbaşı*, § 46).

25. Somut olayda da icra takibi sürecinde başvurucların takip dosyasına yatırdıkları paranın nemalandırılmasından elde edilen faiz tutarı hak sahiplerine ödenmek yerine Hazineye gelir olarak kaydedilmiştir. Yukarıda anılan kararlarda açıklanan ilkelere ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 48.140,80 TL maddi ve her biri için 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucların tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Aliğa İcra Hukuk Mahkemesine (E.2017/152, K.2017/255) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/5/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.